ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)
της 21ης Απριλίου 1988 *

Στην υπόθεση 388/85,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Pretore της Lucca προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογή του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της δίκης που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Fratelli Pardini SpA

και

1) Ministero del commercio con l'estero (Υπουργείο Εξωτερικού Εμπορίου),

2) Banca toscana (υποκατάστημα της Lucca),

η έκδοση προδικαστικής απόφασης ως προς την ερμηνεία και το κύρος ορισμένων διατάξεων κοινοτικών κανονισμών που αφορούν τον προκαθορισμό των νομισματικών εξισωτικών ποσών,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα)

συγκείμενο από τους G. Bosco, πρόεδρο τμήματος, U. Everling, Y. Galmot, R. Joliet και F. Schockweiler, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Darmon
γραμματέας: B. Pastor, υπάλληλος διοικήσεως

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η εταιρία Fratelli Pardini SpA, εκπροσωπούμενη από τους Giovanni Maria Ubertazzi και Fausto Capelli, δικηγόρους Μιλάνου,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

— η ιταλική κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον Ivo M. Braguglia, avvocato dello Stato,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από το νομικό της σύμβουλο Giuliano Marenco και τον J. Heine,

έχοντας υπόψη την έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 7ης Οκτωβρίου 1987,

αφού άκουσε το γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 18ης Νοεμβρίου 1987,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με Διάταξη της 29ης Οκτωβρίου 1985 που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 14 Νοεμβρίου του ίδιου έτους, ο Pretore της Lucca υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, τέσσερα προδικαστικά ερωτήματα σχετικά με την ερμηνεία και το κύρος ορισμένων διατάξεων κοινοτικών κανονισμών που αφορούν τις τιμές συναλλάγματος στο γεωργικό τομέα και τον προκαθορισμό των νομισματικών εξισωτικών ποσών (στο εξής: ΝΕΠ).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο διαδικασίας ασφαλιστικών μέτρων που κίνησε η εταιρία Fratelli Pardini SpA (στο εξής: Pardini) κατά του ιταλικού Υπουργείου Εξωτερικού Εμπορίου και της Banca Toscana με αίτημα να διαταχθεί η τελευταία να μην καταβάλει το ποσό των 98 280 000 LIT που ζητεί το εν λόγω υπουργείο λόγω καταπτώσεως της ασφάλειας που είχε συσταθεί για την εισαγωγή 21 000 τόνων μαλακού σίτου προελεύσεως τρίτης χώρας.

3 Όπως προκύπτει από τη δικογραφία, στις 17 Μαΐου 1983 και ώρα 12.39, η εταιρία Pardini ζήτησε από το Υπουργείο Εξωτερικού Εμπορίου πιστοποιητικό εισαγωγής προκειμένου να εισαγάγει την εν λόγω ποσότητα μαλακού σίτου προελεύσεως τρίτης χώρας με προκαθορισμό, κατά την ημερομηνία υποβολής της αιτήσεως, τόσο της εισφοράς όσο και των ΝΕΠ. Παράλληλα με την υποβολή αιτήσεως συστήθηκε ασφά-

λεια 98 280 000 LIT με εγγύηση της Banca Toscana, υποκατάστημα της Lucca. Το εφαρμοστέο κατά την ημέρα εκείνη ΝΕΠ ήταν 6 403 LIT ανά τόνο σίτου υπέρ του εισαγωγέως.

4 Με επιστολή της 20ής Ιουνίου 1983 η εταιρία Pardini ζήτησε την ακύρωση του πιστοποιητικού εισαγωγής και την αποδέσμευση της συσταθείσας ασφάλειας με την αιτιολογία ότι εν τω μεταξύ αποφασίστηκε η καθιέρωση νέας αντιπροσωπευτικής τιμής από 23 Μαΐου 1983 συνεπαγόμενη κατάργηση των ΝΕΠ για την Ιταλία, πράγμα που θα οδηγούσε σε προσαρμογή των προκαθορισμών των ΝΕΠ που είχαν γίνει μεταξύ 17 και 23 Μαΐου 1983.

5 Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε με έγγραφο του Υπουργείου Εξωτερικού Εμπορίου της 22ας Οκτωβρίου 1983 με την αιτιολογία ότι η εφαρμοστέα κοινοτική ρύθμιση δεν επιτρέπει τη ζητούμενη ακύρωση, οπότε η εταιρία Pardini κίνησε, δυνάμει του άρθρου 700 του κώδικα πολιτικής δικονομίας, διαδικασία ασφαλιστικών μέτρων ενώπιον του Pretore της Lucca. Με Διάταξη της 29ης Οκτωβρίου 1985 ο εν λόγω δικαστής χορήγησε αναστολή εκτελέσεως και αποφάσισε με την ίδια Διάταξη να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

« 1) Έχει το άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 1160/82 την έννοια ότι η προσαρμογή των προκαθορισθέντων νομισματικών εξισωτικών ποσών μπορεί να ισχύει μόνο εφόσον ο προκαθορισμός πραγματοποιήθηκε μετά τη δημοσίευση στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* της νέας αντιπροσωπευτικής τιμής των εθνικών νομισμάτων έναντι του Ecu;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα: η προσαρμογή των ΝΕΠ που προβλέπεται στο άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 1160/82 μπορεί να ισχύσει ως προς τους καθορισμούς που πραγματοποιήθηκαν πριν από τη δημοσίευση στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* της νέας αντιπροσωπευτικής τιμής των εθνικών νομισμάτων, και στην περίπτωση αυτή τα κρίσιμα χρονικά σημεία είναι:

α) η ημερομηνία κατά την οποία διαμορφώθηκε πλήρως η πολιτική βούληση του Συμβουλίου να μεταβάλει την αντιπροσωπευτική τιμή με τη συναίνεση όλων των κρατών μελών (εν προκειμένω η 20ή Μαΐου 1983) ή

β) η ημερομηνία κατά την οποία κοινοποιήθηκε, μέσω ανακοινωθέντος Τύπου, η βούληση του Συμβουλίου των Υπουργών της ΕΟΚ να καθιερώσει τη νέα αντιπροσωπευτική τιμή, αναγνωρίζοντας εντούτοις την ύπαρξη ρητής επιφυλάξεως που διατύπωσε κράτος μέλος, η άρση της οποίας πραγματοποιήθηκε μετά τη δημοσίευση του ανακοινωθέντος Τύπου;

3) Το άρθρο 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, του κανονισμού 1134/68 του Συμβουλίου, υπό το φως των διατάξεων των κανονισμών 878/77 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/018, σ. 27) και 1054/78 (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/021, σ. 67), όπως τροποποιήθηκαν μεταγενέστερα, έχει την έννοια ότι ο ενδιαφερόμενος επιχειρηματίας μπορεί πάντοτε, σε κάθε περίπτωση, να επιτύχει την ακύρωση του προκαθορισμού της εισφοράς και των νομισματικών εξισωτικών ποσών, καθώς και του σχετικού πιστοποιητικού ή τίτλου (εισαγωγής), εφόσον υπέβαλε τη σχετική αίτηση εντός της ταχθείσας προθεσμίας και εφόσον επήλθε μεταβολή της αντιπροσωπευτικής τιμής, όπως αυτή που όρισε το Συμβούλιο με τον κανονισμό 1223/83 (αναφερόμενο στον κανονισμό 878/77), δεδομένου ότι η μεταβολή αυτή θεωρείται ισοδύναμη προς τη μεταβολή της σχέσεως μεταξύ της ισοτιμίας του νομίσματος του ενδιαφερομένου κράτους μέλους και της αξίας της λογιστικής μονάδας, στην οποία αναφέρεται το ανωτέρω άρθρο 4 του κανονισμού 1134/68;

4) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στα ερωτήματα 2, στοιχείο α), και 3, το άρθρο 1, τελευταία περίπτωση, του κανονισμού 1244/83 της Επιτροπής, που τροποποιεί το άρθρο 2 του κανονισμού 1054/78 με συνέπεια να καθίσταται δυνατή η εφαρμογή του άρθρου 4, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, του κανονισμού 1134/68 μόνο στους προκαθορισμούς που πραγματοποιήθηκαν πριν από τις 17 Μαΐου 1983, πρέπει να θεωρηθεί ότι δεν ισχύει τουλάχιστον όσον αφορά τις αιτήσεις ακυρώσεως πιστοποιητικών που προκαθορίστηκαν από την Ιταλία κατά το χρονικό διάστημα από 17ης Μαΐου μέχρι και της 20ής Μαΐου 1983, λόγω της ανάγκης να διαφυλαχθεί η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των ενδιαφερομένων επιχειρηματιών; »

6 Στην έκθεση για την επ' ακροατηρίου συζήτηση αναπτύσσονται διεξοδικώς τα πραγματικά περιστατικά της κύριας υπόθεσης, οι επίδικες κοινοτικές διατάξεις, καθώς και η εξέλιξη της διαδικασίας και οι παρατηρήσεις που κατατέθηκαν στο Δικαστήριο. Τα στοιχεία αυτά της δικογραφίας δεν επαναλαμβάνονται πιο κάτω παρά μόνο καθόσον απαιτείται για τη συλλογιστική του Δικαστηρίου.

Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου

7 Η Επιτροπή διατύπωσε αμφιβολίες ως προς το κατά πόσο είναι αρμόδιο το Δικαστήριο να απαντήσει στα προδικαστικά ερωτήματα, με τον ισχυρισμό ότι η απόφασή του δεν θα έχει καμιά χρησιμότητα για το παραπέμπον δικαστήριο. Συγκεκριμένα το δικαστήριο αυτό υπέβαλε την αίτησή του προς το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στο πλαίσιο διαδικασίας ασφαλιστικών μέτρων, ενώ συγχρόνως χορήγησε το ζητούμενο συντηρητικό μέτρο που ήταν και το μοναδικό αντικείμενο της διαδικασίας.

Άρα η διαδικασία έχει πλέον περατωθεί και η απάντηση του Δικαστηρίου δεν εμφανίζει χρησιμότητα παρά μόνο για την κατ' ουσία διαδικασία, η οποία όμως δεν έχει κινηθεί μέχρι στιγμής, επιπλέον δε πρέπει να κινηθεί ενώπιον διαφορετικού δικαστηρίου και όχι του παραπέμποντος.

8 Για να εκτιμηθούν τα επιχειρήματα αυτά πρέπει να σημειωθεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 177 της Συνθήκης καθιερώνει το πλαίσιο μιας στενής συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαιοδοτικών οργάνων και του Δικαστηρίου, η οποία στηρίζεται στη μεταξύ τους κατανομή διαφόρων λειτουργιών. Στο πλαίσιο αυτό, εναπόκειται στον εθνικό δικαστή, που είναι ο μόνος που έχει άμεση γνώση των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης και ο οποίος έχει την ευθύνη της δικαστικής απόφασης που θα εκδώσει, να εκτιμήσει τα νομικά ζητήματα που ανακύπτουν στο πλαίσιο της διαφοράς και την ανάγκη προδικαστικής απόφασης βάσει της οποίας θα εκδώσει δική του απόφαση. Σ' αυτόν εναπόκειται επίσης να αποφασίσει σε ποιο στάδιο της διαδικασίας πρέπει να απευθύνει προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο.

9 Τα εθνικά δικαστήρια έχουν δηλαδή ευρεία δυνατότητα να υποβάλλουν προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο όταν εκτιμούν ότι οι εκκρεμείς ενώπιόν τους υποθέσεις θέτουν ζητήματα κοινοτικού δικαίου, πλην όμως η δυνατότητα αυτή τους παρέχεται προκειμένου να μπορέσουν να επιλύσουν τις διαφορές των οποίων έχουν επιληφθεί, λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία κοινοτικού δικαίου που διευκρινίζει το Δικαστήριο. Υπ' αυτή την έννοια το Δικαστήριο έκρινε με την απόφαση της 11ης Ιουνίου 1987 (Pretore di Salò, 14/86, Συλλογή σ. 2545) ότι η αρμοδιότητά του να εκδικάζει αιτήσεις για την έκδοση προδικαστικής απόφασης τελεί υπό την προϋπόθεση ότι οι αιτήσεις υποβάλλονται από δικαιοδοτικό όργανο που ενεργεί στο γενικό πλαίσιο της αποστολής του να κρίνει, με ανεξαρτησία γνώμης και σύμφωνα με το δίκαιο, διαφορές για τις οποίες ο νόμος του έχει απονείμει αρμοδιότητα.

10 Στο πλαίσιο αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτή η ερμηνεία που υποστηρίζει η αιτούσα της κύριας δίκης, ότι δηλαδή ο όρος δικαστήριο κατά την έννοια του άρθρου 177 της Συνθήκης καλύπτει, ανεξάρτητα από τα διαφορετικά δικαστικά όργανα που επιλαμβάνονται των διαφόρων φάσεων μιας διαφοράς, το σύνολο των δικαστών μεταξύ των οποίων κατανέμονται οι διάφορες αρμοδιότητες, η άσκηση των οποίων καταλήγει στην τελεσίδικη κατ' ουσία απόφαση. Όπως προκύπτει από το γράμμα και την οικονομία της διάταξης αυτής, μόνο το εθνικό δικαστήριο που κρίνει ότι η ζητούμενη προδικαστική απόφαση « είναι αναγκαία για την έκδοση της *δικής του* αποφάσεως » μπορεί να ασκήσει το δικαίωμα παραπομπής στο Δικαστήριο. Το δικαίωμα αυτό ανήκει δηλαδή μόνο στα δικαιοδοτικά όργανα που κρίνουν ότι η ενώπιόν τους εκκρεμής υπόθεση θέτει ζητήματα κοινοτικού δικαίου που απαιτούν την έκδοση *δικής τους* απόφασης.

11 Επομένως τα εθνικά δικαστήρια τότε μόνο μπορούν να υποβάλουν αίτηση εκδόσεως προδικαστικής απόφασης στο Δικαστήριο όταν έχουν επιληφθεί υποθέσεως, στο πλαίσιο της οποίας καλούνται να εκδώσουν απόφαση που θα λαμβάνει υπόψη την προδικαστική απόφαση. Αντιθέτως, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να εκδικάζει αιτήσεις προδικαστικής απόφασης όταν η διαδικασία ενώπιον του παραπέμπτοντος δικαστή έχει ήδη περατωθεί κατά το χρόνο της υποβολής της αιτήσεως.

12 Εν προκειμένω, παρά το γεγονός ότι αποφασίστηκε η υποβολή αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής απόφασης, συγχρόνως δε χορηγήθηκε το ζητούμενο επείγον μέτρο, η Διάταξη περί παραπομπής δεν περιέχει στο σκεπτικό της κανένα σημείο από το οποίο να προκύπτει ότι η προδικαστική απόφαση θα δώσει τη δυνατότητα στο παραπέμπον δικαστήριο να εκδώσει τη δική του δικαστική απόφαση. Σημειωτέον εξάλλου ότι με την έκδοση της Διάταξης περί παραπομπής ο Pretore έκανε δεκτό ένα αίτημα της προσφεύγουσας της κύριας δίκης που στηρίχθηκε ρητά στη σκέψη ότι η παραπομπή στο στάδιο της διαδικασίας ασφαλιστικών μέτρων θα επιταχύνει τη μεταγενέστερη διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου της ουσίας που είναι διαφορετικό από το δικαστήριο των ασφαλιστικών μέτρων.

13 Το Δικαστήριο, προκειμένου να διευκρινίσει το σημείο αυτό, ζήτησε από την αιτούσα της κύριας δίκης και από την ιταλική κυβέρνηση ορισμένες διευκρινίσεις ως προς την εξέλιξη της διαδικασίας ασφαλιστικών μέτρων γενικώς και εν προκειμένω. Από τις διευκρινίσεις που δόθηκαν προκύπτει ότι η υπό κρίση υπόθεση έχει το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό ότι ο Pretore, που χορήγησε το επείγον μέτρο « ante causam » και « inaudita altera parte », δεν προσδιόρισε συγχρόνως δικάσιμο για τη συζήτηση της υποθέσεως μεταξύ των διαδίκων όπως ορίζουν οι σχετικές δικονομικές διατάξεις· στην περίπτωση αυτή, κατά τη νομολογία του Corte suprema di cassazione, η υπόθεση παραμένει εκκρεμής ενώπιον του Pretore ο οποίος μπορεί πάντα να καλέσει τους διαδίκους προκειμένου να επιβεβαιώσει, τροποποιήσει ή ανακαλέσει το επειγόντως διαταχθέν μέτρο, εφόσον δεν έχει κινηθεί η κατ' ουσία διαδικασία.

14 Κατόπιν αυτών των διευκρινίσεων και δεδομένου ότι από κανένα στοιχείο της δικογραφίας δεν προκύπτει ότι κινήθηκε η κατ' ουσία διαδικασία, πρέπει να θεωρηθεί ότι η διαδικασία ασφαλιστικών μέτρων, στο πλαίσιο της οποίας υπεβλήθη η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής απόφασης προς το Δικαστήριο, εξακολουθεί να εκκρεμεί ενώπιον του παραπέμποντος δικαστηρίου, το οποίο μπορεί να λάβει υπόψη την προδικαστική απόφαση για την έκδοση της δικής του αποφάσεως περί επιβεβαιώσεως, τροποποιήσεως ή ανακλήσεως. Επομένως, το δικαστήριο αυτό είχε ακόμη την αρμοδιότητα να υποβάλει, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης, προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο, το οποίο είναι αρμόδιο να δώσει τη σχετική απάντηση.

Επί του πρώτου και του δευτέρου ερωτήματος

15 Με το πρώτο και το δεύτερο ερώτημα, που πρέπει να εξετασθούν μαζί, ζητείται, κατά τα ουσιώδη, να διευκρινιστεί αν η Επιτροπή εγκύρως όρισε με τον κανονισμό 1245/83, της 20ής Μαΐου 1983, ότι οι προσαρμογές των προκαθορισθέντων ΝΕΠ που προβλέπει το άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 1160/82 της Επιτροπής, της 14ης Μαΐου 1982, σε περίπτωση τροποποιήσεως των αντιπροσωπευτικών τιμών, πρέπει να γίνουν για όλους τους προκαθορισμούς για τους οποίους η αίτηση υπεβλήθη μετά τις 16 Μαΐου 1983 και εφόσον η συγκεκριμένη συναλλαγή πραγματοποιήθηκε μετά τις 22 Μαΐου 1983.

16 Προκειμένου να δώσει λυσιτελή απάντηση, το Δικαστήριο θεωρεί σκόπιμο να ανακεφαλαιώσει τα νομισματικού χαρακτήρα γεγονότα που αποτέλεσαν την αφορμή της κύριας δίκης, καθώς και τη σχετική κοινοτική ρύθμιση.

17 Κατά τη σύνοδο της 16ης και της 17ης Μαΐου 1983, το Συμβούλιο κατέληξε σε συμφωνία, την οποία η ιταλική αντιπροσωπεία απεδέχθη « ad referendum », για την τροποποίηση των αντιπροσωπευτικών τιμών των πράσινων νομισμάτων. Η σύνοδος αυτής έληξε στις 17 Μαΐου 1983, περί τις 5.00 το πρωί, ακολούθησε δε αμέσως ανακοινωθέν Τύπου.

18 Στις 20 Μαΐου του ίδιου έτους η Ιταλία ήρε την επιφύλαξή της, το δε Συμβούλιο εξέδωσε τότε τον κανονισμό 1223/83, περί των τιμών συναλλάγματος που πρέπει να εφαρμοστούν στο γεωργικό τομέα, ο οποίος δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της 21ης Μαΐου 1983 (ΕΕ L 132, σ. 33). Ο κανονισμός αυτός καθορίζει στο άρθρο 2, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το παράρτημα VII, νέα αντιπροσωπευτική τιμή, μεταξύ άλλων, για την ιταλική λίρα, διευκρινίζοντας ότι η τιμή αυτή εφαρμόζεται από 23 Μαΐου 1983.

19 Με στόχο την εφαρμογή της ρυθμίσεως του Συμβουλίου, η Επιτροπή εξέδωσε στις 20 Μαΐου 1983, μεταξύ άλλων, τον κανονισμό 1245/83 περί καθορισμού των νομισματικών εξισωτικών ποσών, καθώς και ορισμένων συντελεστών και τιμών αναγκαίων για την εφαρμογή τους (ΕΕ L 135, σ. 3). Με την πράξη αυτή η Επιτροπή προσήρμοσε τα ΝΕΠ στις επελθούσες νομισματικές μεταβολές· για την Ιταλία η προσαρμογή συνίστατο στην κατάργηση των ΝΕΠ σε όλους τους τομείς. Ο κανονισμός 1245/83 προβλέπει εξάλλου στο άρθρο 4, σε συνδυαμό με το παράρτημα IVα, την προσαρμογή των ΝΕΠ που έχουν προκαθοριστεί και ορίζει σχετικώς ότι οι προσαρμογές που πρέπει να πραγματοποιηθούν εφαρμόζονται, όσον αφορά την Ιταλία, στους προκαθορισμούς για τους οποίους η αίτηση υπεβλήθη μετά τις 16 Μαΐου 1983, υπό τον όρο

πάντως ότι η συγκεκριμένη συναλλαγή δεν πραγματοποιήθηκε εξ ολοκλήρου πριν από τις 23 Μαΐου 1983, οπότε αρχίζουν να εφαρμόζονται οι νέες αντιπροσωπευτικές τιμές.

20 Το ίδιο το άρθρο 4 του κανονισμού 1245/83 ορίζει ότι συνιστά εφαρμογή του άρθρου 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 1160/82 της Επιτροπής, της 14ης Μαΐου 1982, περί προκαθορισμού των νομισματικών εξισωτικών ποσών (ΕΕ L 134, σ. 22). Η τελευταία αυτή διάταξη ορίζει ότι « τα προκαθορισθέντα νομισματικά εξισωτικά ποσά προσαρμόζονται στην περίπτωση που τίθεται σε ισχύ μια νέα αντιπροσωπευτική τιμή, η οποία αποφασίζεται πριν κατατεθεί η αίτηση περί προκαθορισμού ».

21 Η αιτούσα της κύριας δίκης και η ιταλική κυβέρνηση υποστηρίζουν σχετικώς ότι ο όρος « αποφασίζεται » από το άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 1160/82 αναφέρεται στην πράξη με την οποία διατυπώνεται κατά τρόπο νομικώς δεσμευτικό η βούληση του Συμβουλίου να τροποποιήσει τις αντιπροσωπευτικές τιμές, εν προκειμένω στον κανονισμό 1223/83. Δεδομένου ότι η πράξη αυτή τέθηκε σε εφαρμογή, όσον αφορά την ιταλική λίρα, στις 23 Μαΐου 1983, δεκτικά προσαρμογής ήταν μόνο τα σχετικά με την Ιταλία ΝΕΠ που είχαν προκαθοριστεί μετά την ημερομηνία αυτή. Εν πάση περιπτώσει, η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης αντίκειται στην εφαρμογή της ρύθμισης αυτής στις αιτήσεις προκαθορισμού που υπεβλήθησαν πριν από την ημερομηνία δημοσιεύσεως του κανονισμού 1223/83 στην Επίσημη Εφημερίδα.

22 Η Επιτροπή, αντιθέτως, φρονεί ότι η προσαρμογή των προκαθορισθέντων ΝΕΠ μπορεί να καλύπτει όλες τις αιτήσεις προκαθορισμού που κατατέθηκαν μετά την πολιτική συμφωνία του Συμβουλίου περί τροποποιήσεως των αντιπροσωπευτικών τιμών χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η επιφύλαξη « ad referendum » που διατύπωσε η αντιπροσωπεία ενός κράτους μέλους. Την ερμηνεία αυτή επιβάλλει ο σκοπός της σχετικής ρύθμισης που είναι να αποκλείσει τη δυνατότητα των επιχειρηματιών να επωφεληθούν από τον προκαθορισμό βάσει των παλαιών ποσών από τη στιγμή που δεν μπορούν πλέον ευλόγως να αμφιβάλουν ως προς την προσεχή εφαρμογή νέων ποσών.

23 Επί των παρατηρήσεων αυτών των διαδίκων πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 4 του κανονισμού 1245/83 της Επιτροπής αποτελεί ρύθμιση μεταγενέστερη και ειδική σε σχέση με το άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 1160/82 της Επιτροπής. Επο-

μένως τα ζητήματα που ανακύπτουν πρέπει να επιλυθούν με γνώμονα την πρώτη αυτή διάταξη χωρίς να απαιτείται η ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 1160/82.

24 Όπως ορθά παρατήρησε η Επιτροπή, το σύστημα της προσαρμογής των ΝΕΠ σκοπεί την πρόληψη της κερδοσκοπίας και των καταχρήσεων που ενδέχεται να μεσολαβήσουν στο διάστημα μεταξύ των αποφάσεων που λαμβάνει το Συμβούλιο, οι οποίες γίνονται αμέσως γνωστές στους επιχειρηματίες μέσω επαγγελματικών δικτύων ή μέσω του Τύπου και της ενάρξεως της ισχύος των νέων αντιπροσωπευτικών τιμών. Πράγματι κατά το διάστημα αυτό είναι δυνατόν να υποβληθούν αιτήσεις προκαθορισμού με μόνο σκοπό να επωφεληθεί ο αιτών από τα ΝΕΠ που ισχύουν ακόμη, προβλέπεται όμως πλέον ότι θα προσαρμοστούν προσεχώς. Επομένως ο επιδιωκόμενος σκοπός επιβάλλει να καθοριστεί ως η κρίσιμη για την προσαρμογή των προκαθορισμών ημερομηνία η ημερομηνία κατά την οποία έγινε δημόσια γνωστή η πρόθεση του Συμβουλίου να τροποποιήσει τις αντιπροσωπευτικές τιμές, δηλαδή εν προκειμένω η 17η Μαΐου 1983.

25 Αντίθετα με όσα ισχυρίζονται η αιτούσα της κύριας δίκης και η ιταλική κυβέρνηση, η μέθοδος αυτή δεν παραβιάζει την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Συγκεκριμένα η αρχή αυτή δεν αντίκειται στις προσαρμογές των προκαθορισθέντων ΝΕΠ σε περιπτώσεις όπως η προκειμένη, στην οποία οι ενδιαφερόμενοι επιχειρηματίες ευλόγως αναμένουν, κατά το χρόνο υποβολής της αιτήσεως προκαθορισμού, την προσεχή τροποποίηση των αντιπροσωπευτικών τιμών και τη συνακόλουθη προσαρμογή των ΝΕΠ και έχουν κάθε δυνατότητα να πληροφορηθούν τα αποτελέσματα των εν εξελίξει διασκέψεων του Συμβουλίου. Υπό τις συνθήκες αυτές οι εν λόγω επιχειρηματίες δεν μπορούν πλέον ευλόγως να στηρίξουν την εμπιστοσύνη τους στη διατήρηση των τιμών που ίσχυαν κατά το χρόνο του προκαθορισμού.

26 Για τον ίδιο λόγο η λύση αυτή συνάδει προς την αρχή της ασφαλείας του δικαίου. Τα αναδρομικά αποτελέσματα που προκύπτουν από το ότι η προσαρμογή αφορά όλους τους προκαθορισμούς για τους οποίους η αίτηση υπεβλήθη μετά ορισμένη ημερομηνία, προγενέστερη της οριστικής απόφασης του Συμβουλίου περί των νέων τιμών, δεν προσκρούουν στην αρχή αυτή δεδομένου ότι οι επιχειρηματίες οφείλουν να αναμένουν τη μεταβολή αυτή της κατάστασής τους κατά τα προεκτεθέντα.

27 Επομένως, στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα αρμόζει η απάντηση ότι η Επιτροπή εγκύρως όρισε με τον κανονισμό 1245/83 της 20ής Μαΐου 1983 ότι οι προσαρμογές των προκαθορισθέντων νομισματικών εξισωτικών ποσών που προβλέπονται στο άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 1160/82 της Επιτροπής, της 14ης Μαΐου 1982, σε περίπτωση τροποποιήσεως των αντιπροσωπευτικών τιμών, πρέπει να γίνονται για όλους τους προκαθορισμούς για τους οποίους η αίτηση υπεβλήθη μετά τις 16 Μαΐου 1983, εφόσον η σχετική συναλλαγή πραγματοποιήθηκε μετά τις 22 Μαΐου 1983.

Επί του τρίτου και του τετάρτου ερωτήματος

28 Με το τρίτο και το τέταρτο ερώτημα που πρέπει επίσης να εξετασθούν μαζί, το εθνικό δικαστήριο ερωτά στην ουσία αν οι διατάξεις του άρθρου 4, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1134/68 του Συμβουλίου, της 30ής Ιουλίου 1968, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 1223/83 του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 1983, έχουν την έννοια ότι χωρεί ακύρωση των προκαθορισμών εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που ορίζουν οι διατάξεις αυτές ή αν η Επιτροπή εγκύρως όρισε με τον κανονισμό 1244/83 της 20ής Μαΐου 1983 ότι δεκτικοί ακυρώσεως είναι μόνο οι προκαθορισμοί που έγιναν πριν από τις 17 Μαΐου 1983.

29 Προκειμένου να δώσει λυσιτελή απάντηση στο εθνικό δικαστήριο, το Δικαστήριο θεωρεί σκόπιμο να ανακεφαλαιώσει προκαταρκτικά τη γενική ρύθμιση που διέπει την ακύρωση των προκαθορισμών.

30 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 1134/68 του Συμβουλίου, της 30ής Ιουλίου 1968, περί καθορισμού των κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 653/68 περί των όρων τροποποιήσεως της αξίας της λογιστικής μονάδας που χρησιμοποιείται για την κοινή γεωργική πολιτική (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/004, σ. 3), ορίζει στο πρώτο εδάφιο, σημείο α), ότι, σε περίπτωση τροποποιήσεως της σχέσεως μεταξύ της ισοτιμίας του νομίσματος κράτους μέλους και της αξίας της λογιστικής μονάδας, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος προσαρμόζει βάσει της νέας σχέσεως τα ποσά που προβλέπονται σε λογιστικές μονάδες και τα οποία προκαθορίστηκαν για συναλλαγή ή για τμήμα συναλλαγής το οποίο απομένει προς πραγματοποίηση μετά την τροποποίηση της σχέσεως αυτής, αν τα ποσά αυτά εμφανίζονται σε εθνικό νόμισμα στα έγγραφα που συντάσσονται για την εφαρμογή της κοινής γεωργικής πολιτικής. Ωστόσο, κατά το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 4, παράγραφος 1, « κάθε ενδιαφερόμενος που έχει εξασφαλίσει προκαθορισμό για συγκεκριμένη συναλλαγή επιτυγχάνει κατόπιν υποβολής εγγράφου αιτήσεως, η οποία πρέπει να περιέλθει στον αρμόδιο οργανισμό εντός προ-

θεσμίας 30 ημερών από της θέσεως σε ισχύ των μέτρων που καθορίζουν τα προσαρμοσμένα ποσά, την ακύρωση του προκαθορισμού και του συναφούς πιστοποιητικού ή τίτλου ».

31 Το προαναφερθέν άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 1223/83 του Συμβουλίου, προβλέπει κατά τα ουσιώδη ότι οι διατάξεις του κανονισμού 1134/68 σχετικά με την τροποποίηση της σχέσης μεταξύ της ισοτιμίας του νομίσματος ενός κράτους μέλους και της αξίας της λογιστικής μονάδας έχουν εφαρμογή στις τροποποιήσεις των αντιπροσωπευτικών τιμών στις οποίες αναφέρεται ο κανονισμός αυτός. Ωστόσο, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 1223/83, το άρθρο 4, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1134/68 « εφαρμόζεται μόνο αν η εφαρμογή των νέων αντιπροσωπευτικών τιμών οδηγεί σε μειονέκτημα για τον ενδιαφερόμενο ».

32 Η τελευταία αυτή διάταξη συμπληρώθηκε με το άρθρο 1 του κανονισμού 1244/83 της Επιτροπής, της 20ής Μαΐου 1983, περί τροποποιήσεως του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1054/78 μετά τον καθορισμό νέας τιμής συναλλάγματος που πρέπει να εφαρμοστεί στο γεωργικό τομέα για το γερμανικό μάρκο, την ιρλανδική λίρα, το γαλλικό φράγκο, την ελληνική δραχμή, την ιταλική λίρα και το ολλανδικό φιορίνι (ΕΕ L 135, σ. 1), κατά την έννοια ότι, όσον αφορά τις αντιπροσωπευτικές τιμές για την ιταλική λίρα, οι διατάξεις του άρθρου 4, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1134/68 « εφαρμόζονται μόνο στους προκαθορισμούς και στα πιστοποιητικά ή τίτλους που πιστοποιούν ότι εκδόθηκαν... πριν από τις 17 Μαΐου 1983 ». Σημειωτέον ότι ο κανονισμός 1244/83 της Επιτροπής εκδόθηκε βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού 1223/83 του Συμβουλίου· το άρθρο αυτό ορίζει ότι η Επιτροπή θεσπίζει τα της εφαρμογής του κανονισμού 1223/83.

33 Η αιτούσα της κύριας δίκης και η ιταλική κυβέρνηση υποστηρίζουν ότι η προαναφερθείσα ρύθμιση του Συμβουλίου, δηλαδή οι κανονισμοί 1134/68 και 1223/83, κατοχυρώνουν υπέρ των επιχειρηματιών το δικαίωμα να επιτύχουν την ακύρωση του προκαθορισμού κατά το μέρος που, λόγω της προσαρμογής των προκαθορισθέντων ποσών, μεταβλήθηκαν οι όροι της συναλλαγής εις βάρος του ενδιαφερομένου. Συγκεκριμένα η ακύρωση της συναλλαγής συνιστά το αντίδοτο κατά της επελθούσας νομισματικής τροποποίησης· η ακύρωση δηλαδή ευνοεί όλους τους επιχειρηματίες οι οποίοι διαφορετικά θα έπρεπε να υποστούν τις ζημίες που συνεπάγονται οι διακυμάνσεις των νομισμάτων. Επομένως ο κανονισμός 1244/83 της Επιτροπής αντιβαίνει συγχρόνως και στη ρύθμιση του Συμβουλίου και στην αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης κατά το μέρος που περιορίζει τη δυνατότητα ακυρώσεως στους προκαθορισμούς που έγιναν πριν από τις 17 Μαΐου 1983. Η αιτούσα της κύριας δίκης παρατηρεί εξάλλου ότι ο κανονισμός 1244/83 δεν περιέχει αιτιολογία ικανή να στηρίξει τον επίδικο κανόνα.

34 Η Επιτροπή, αντιθέτως, φρονεί ότι ούτε ο κανονισμός 1134/68 ούτε ο κανονισμός 1223/83 παρέχουν δικαίωμα ακυρώσεως σε περιπτώσεις όπως η υπό κρίση. Συγκεκριμένα η ρύθμιση του Συμβουλίου αφορά μόνο τα ποσά που προβλέπονται σε λογιστικές μονάδες και εκφράζονται σε εθνικό νόμισμα, όπως οι εισφορές και οι επιστροφές και όχι αυτά που καθορίζονται απευθείας σε εθνικό νόμισμα, όπως τα ΝΕΠ. Έτσι η διαφορετική μεταχείριση δικαιολογείται από το ότι οι μεν εισφορές και επιστροφές προσαρμόζονται αυτόματα από τα κράτη μέλη σε περίπτωση τροποποιήσεως των αντιπροσωπευτικών τιμών, τα δε ΝΕΠ προσαρμόζονται από την Επιτροπή η οποία περιορίζει την προσαρμογή στους προκαθορισμούς που έγιναν μετά την ημερομηνία από την οποία οι επιχειρηματίες μπορούσαν πλέον να προβλέψουν τη νομισματική τροποποίηση. Επομένως η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, η οποία υπαγορεύει τη δυνατότητα ακυρώσεως των εισφορών και επιστροφών λόγω του ότι προσαρμόζονται αυτόματα, δεν παραβιάζεται, όσον αφορά τα ΝΕΠ, από το χρονικό περιορισμό της προσαρμογής τους.

35 Πρέπει να γίνει δεκτό σχετικώς ότι το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 1134/68 του Συμβουλίου, το οποίο παραπέμπει στο άρθρο 4 του κανονισμού 1223/83 του Συμβουλίου, αφορά, όπως προκύπτει από τη σαφή διατύπωσή του, μόνο τα ποσά που προβλέπονται σε λογιστικές μονάδες και εκφράζονται σε εθνικό νόμισμα, όπως οι εισφορές και οι επιστροφές. Αντιθέτως, η κοινοτική ρύθμιση δεν περιλαμβάνει διάταξη που να προβλέπει ρητά τη δυνατότητα ακυρώσεως των προκαθορισμών των ΝΕΠ. Σημειωτέον πάντως ότι κατά το άρθρο 2, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1160/82 της Επιτροπής, « το νομισματικό εξισωτικό ποσό είναι δυνατόν να προκαθορίζεται μόνο στην περίπτωση πιστοποιητικών που προβλέπουν προκαθορισμό της εισφοράς κατά την εισαγωγή ή κατά την εξαγωγή ή της επιστροφής κατά την εξαγωγή ». Η διάταξη αυτή σημαίνει ότι, σε περίπτωση ακυρώσεως της εισφοράς ή της επιστροφής, πρέπει να ακυρώνεται και ο προκαθορισμός του ΝΕΠ που αφορά τη συναλλαγή.

36 Πρέπει να σημειωθεί ότι κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 1223/83, η εφαρμογή των διατάξεων του κανονισμού 1134/68 που αφορούν την ακύρωση του προκαθορισμού εξαρτάται μόνο από την προϋπόθεση ότι η εφαρμογή των νέων αντιπροσωπευτικών τιμών οδηγεί σε μειονέκτημα για τον ενδιαφερόμενο, μειονέκτημα που οφείλεται ενδεχομένως, σε περιπτώσεις όπως η προκειμένη, στην προσαρμογή των προκαθορισθέντων ΝΕΠ, κατά τα προβλεπόμενα στον κανονισμό 1245/83. Από την οικονομία της διάταξης αυτής συνάγεται το συμπέρασμα ότι το Συμβούλιο καθόρισε περιοριστικά τις ουσιαστικές προϋποθέσεις υπό τις οποίες μπορεί να ασκηθεί το δικαίωμα ακυρώσεως που αναγνωρίζει το άρθρο 4, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1134/68, σε σχέση με την τροποποίηση των αντιπροσωπευτικών τιμών για την οποία πρόκειται.

37 Με βάση αυτή την περιοριστική ρύθμιση του Συμβουλίου, η Επιτροπή δεν μπορούσε, επικαλούμενη το άρθρο 6 του κανονισμού 1223/83 που της αναγνωρίζει την αρμοδιότητα να θεσπίσει τα της εφαρμογής, να εξαρτήσει τη δυνατότητα ακυρώσεως από την πρόσθετη προϋπόθεση ότι ο ενδιαφερόμενος επιχειρηματίας δεν μπορούσε να προβλέψει τη συγκεκριμένη νομισματική μεταβολή και τη συνακόλουθη προσαρμογή των ΝΕΠ. Επομένως η Επιτροπή δεν είχε την εξουσία να περιορίσει, όπως έπραξε με τον κανονισμό εφαρμογής 1244/83, τη δυνατότητα ακυρώσεως που αναγνωρίζει η αυξημένης ισχύος ρύθμιση του Συμβουλίου, στους προκαθορισμούς και στα σχετικά πιστοποιητικά ή τίτλους που εκδόθηκαν πριν από ορισμένη ημερομηνία, προγενέστερη της ενάρξεως της ισχύος των νέων αντιπροσωπευτικών τιμών.

38 Αφού επομένως ο κανονισμός 1244/83 είναι παράνομος κατά τα προεκτεθέντα, παρέλκει η εξέταση του ζητήματος μήπως παραβιάζει την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και αν πληροί την υποχρέωση αιτιολογίας κατά την έννοια του άρθρου 190 της Συνθήκης.

39 Για τους λόγους αυτούς στο τρίτο και στο τέταρτο ερώτημα αρμόζει η απάντηση ότι οι διατάξεις του άρθρου 4, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1134/68 του Συμβουλίου, της 30ής Ιουλίου 1968, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 1223/83 του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 1983, έχουν την έννοια ότι χωρεί ακύρωση των προκαθορισμών εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που καθορίζουν οι διατάξεις αυτές. Επομένως, ο κανονισμός 1244/83 της Επιτροπής, της 20ής Μαΐου 1983, είναι ανίσχυρος καθόσον περιορίζει το δικαίωμα προς ακύρωση στους προκαθορισμούς που έγιναν πριν από τις 17 Μαΐου 1983.

Επί των δικαστικών εξόδων

40 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η ιταλική κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Επειδή η διαδικασία έχει έναντι των διαδίκων της κύριας δίκης, το χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με Διάταξη της 29ης Οκτωβρίου 1985 ο Pretore της Lucca, αποφαίνεται:

1) Η Επιτροπή εγκύρως όρισε με τον κανονισμό 1245/83, της 20ής Μαΐου 1983, ότι οι προσαρμογές των προκαθορισθέντων νομισματικών εξισωτικών ποσών που προβλέπονται στο άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 1160/82 της Επιτροπής, της 14ης Μαΐου 1982, σε περίπτωση τροποποιήσεως των αντιπροσωπευτικών τιμών πρέπει να γίνονται για όλους τους προκαθορισμούς για τους οποίους η αίτηση υπεβλήθη μετά τις 16 Μαΐου 1983, εφόσον η σχετική συναλλαγή πραγματοποιήθηκε μετά τις 22 Μαΐου 1983.

2) Οι διατάξεις του άρθρου 4, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 1134/68 του Συμβουλίου, της 30ής Ιουλίου 1968, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 1223/83 του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 1983, έχουν την έννοια ότι χωρεί ακύρωση των προκαθορισμών, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις που καθορίζουν οι διατάξεις αυτές. Επομένως, ο κανονισμός 1244/83 της Επιτροπής, της 20ής Μαΐου 1983, είναι ανίσχυρος, εφόσον περιορίζει το δικαίωμα προς ακύρωση στους προκαθορισμούς που έγιναν πριν από τις 17 Μαΐου 1983.

Bosco Everling

Galmot Joliet Schockweiler

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 21 Απριλίου 1988.

Ο γραμματέας

J.-G. Giraud

Ο πρόεδρος του πέμπτου τμήματος

G. Bosco